

geçmişteki uzun vadeli gelişmelerin nedenlerini belirleyebiliyorlarsa da geleceğe ait hesaplar genellikle çok kısa vadeli kalmakta ve varılan sonuçlar her zaman doğru çıkmamaktadır.

Bugünkü koşullar altında, insan neslinin idamesiyle ilgili uzun vadeli denklemler kurulurken daha geniş hata paylarının göze alınması doğal sayılır.

İNSANIN ATASI

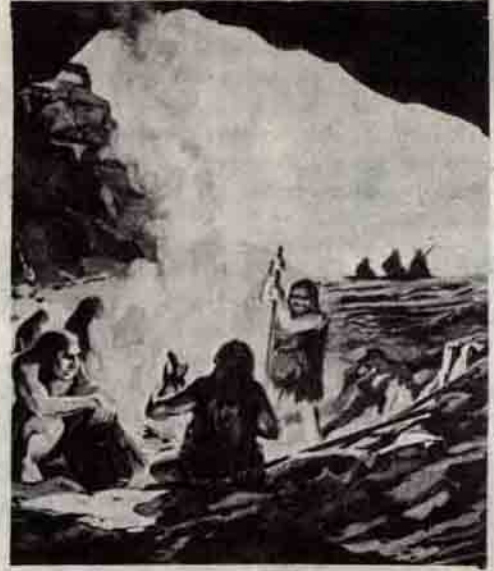
Günter HAAF

Neandertal adamları insan güzeli sayılmazlardı ama güçlü ve cesurdular, bodur yapıları idiler: göz çıkıntıları ve çene biçimleri maymunu andırıyordu. Bunlar insanın ilk avcı atası sayılmaktadırlar. Dış görünüşü ürkütücü ilkel vahşiler oldukları, barbar ve yontulmamış bir irkin üyesi oldukları iddia edilmekte, resimlerde aptal suratlı, ayaklarını sürüyerek yürüyen, kaba postlara bürünmüş vahşiler şeklinde çizilmektedirler. Hiçbir insana benzer tarih öncesi yaratık, Neandertal adamı kadar ön yargılara hedef olmamıştır denebilir. Ayrıca insan irkinin hiçbir temsilcisi, antropologlara bu son buzul çağının güçlü insanı kadar mesele yaratmamıştır diyebiliriz.

Yüzyılımızın ta ortalarına kadar gerek bilim adamlarının, gerek konunun yabancıları olanların zihninde yarı insan-yarı maymun bir ilkel vahşi Neandertal adamının hayali yaşadı. Ancak son yıllarda bulunan yeni fosiller ve yapılan daha ince analizler araştırmalarda yeni bir çığır açtı. Bugün artık Neandertal adamı "Homo sapiens-Akıl sahibi adam" in erken bir türü sayılmakta ve itibarı iade edilmiş bulunmaktadır.

Gözlerini acımasız bir çevrede dünyaya açıyorlardı

Bizim bu yakın soydaşlarımızın şereflerinin kurtarılmasında ABD antropologlarından Ralph Solecki'nin büyük payı vardır. Solecki, 1951'den itibaren Irak'ta Bağdat'ın 400 km. kadar kuzeyinde bulunan Şanidar bölgesindeki bir mağarada araştırmalarına başladı. Ortaya çıkan zengin buluntular dolayısıyla bu mağaraya "Neandertal adamının Pompei'si" gözüyle bakılmaktadır. Solecki mağaranın tabanından başlayarak adım adım 13 metre derinliğindeki toprağı kazdı ve dipteki kayalık katmana kadar bir galeri açtı. Bu suretle "zaman tüneline" 100.000 yıllık bir yolculuk yapmış oluyordu (bu mağarada çağımızdan 40.000 yıl öncesine kadar insanlar yaşamıştı). Solecki 1953'te daha ancak beş metre derinliğe erişmişti ki bir bebek iskeleti ortaya çıkardı. Bundan dört sene sonra üç yetişkin adamın iskeletini buldu. 1960'ta ise üç başka

Nesiller boyu Neandertalliler dünyaya hükmetti. Sonra nesilleri birdenbire son buldu. Bugün bile onları barbar tabiatlı ve kabasaba vahşiler sananlar var. Halbuki yeni bulgular Neandertallilerin bambaşka özellikleri olduğunu ortaya koymaktadır.

Neandertal adamına ait kemik parçalarına rastladı.

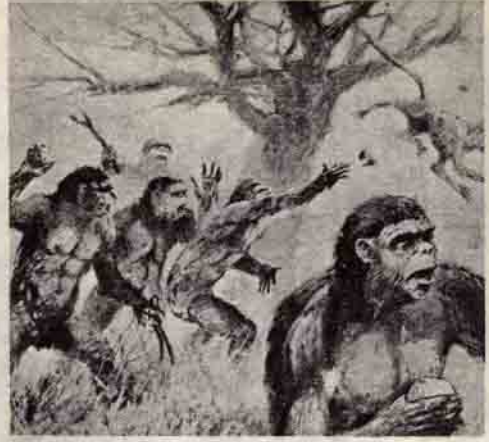
1960'ta ortaya çıkarılmış olan iskeletlerden biri özellikle dikkati çekti. Bunun sebebi sadece günümüzden 50 - 60000 yıl önce ailesi mensupları tarafından gömülmüş olması değildi; ayrıca mezarına çiçekler konduğu da anlaşılıyordu. Bitki artıkları üzerinde yapılan botanik araştırmaları, ölenin kurumuş dallar üzerine yerleştirildiğini ve mayıs ile temmuz başları arasında çiçek açan dokuz şifalı otun çiçekleri ile bezenmiş olduğunu ortaya koydu. Bu otlardan yedisi bugün bile iyileştirici özellikli olarak tanınmaktadır.

Şanider 1', dünyadaki en eski cinayet girişiminin izlerini taşıyor

Mağarada bulunan ve "Şanider 1" olarak adlandırılan başka bir iskelette heyecanlı bir hastalık hikâyesinin izlerine rastlanmaktadır. ABD'nin meşhur Harvard Üniversitesi'nde antropolog ve Solecki'nin yardımcısı olan Erik Trinkaus

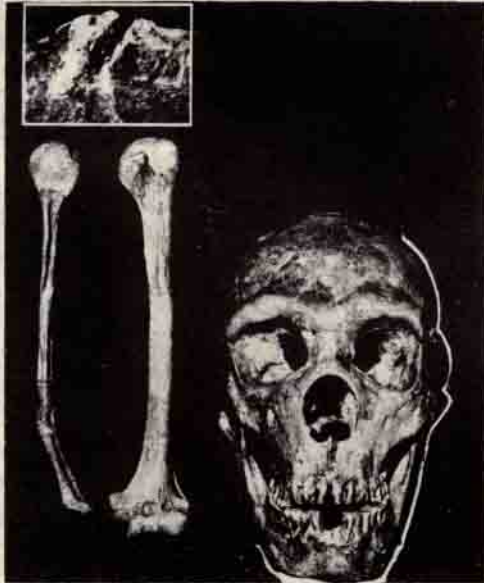
Maymuna benzer bir vahşi : İşte Neandertal adamı eskiden böyle tasavvur ediliyordu !

hem Şanidar 1'in kalıntılarını, hem de diğer mağara adamlarının iskeletlerini inceledi. Bunlardan dördünde ağır yaralanma izlerine rastlanıyordu. Ancak en fecisi, Şanidar 1'in başına gelenlerdi. Şanidar 1, kendisini ağır şekilde yaralayan birçok darbeye maruz kalmıştı. Bunlar arasında en ağır sonuçları doğurana, sol göz çukurunun dış kenarına indirileni idi. (Fotoğrafa bakınız.) Bu darbe yüzünden sol göz çukuru kısmen içeriye çökmüş ve muhtemelen sol gözü kör olmuştu. Trinkaus, bu darbenin aynı zamanda vücudun sağ tarafını idare eden beyin merkezini de zedelediğini zannetmektedir; çünkü Şanidar 1'in sol kolunun tamamen normal olmasına karşılık, sağ kol kemiği dümura uğramıştır ve biçimi hastalık yüzünden bozulmuş bir uçla sonuçlanmaktadır. (Şekile bakınız.) Trikaus: "Ya kol dirseğin biraz üzerinden ameliyatla kesilmişti, ya da dirsek yakınından kırılmış, iyileşemediği için kolaltı dirsekle birlikte kopmuştu", diyor. Şanidar 1, iyileşmiş olan kırık izlerinden de görüleceği gibi, bütün bu bâdireleri atlattığı (Şekil 1). Kendi klanının üyelerinin bakımı olmaksızın tek başına iyileşmiş olması pek mümkün değildir. Şanidar 1 nihayet, kırık yaşlarında olduğu sırada mağara tavanının bir kısmının üzerine çökmesi sonucu hayata veda etti!

Asya ve Avrupa'nın başka bölgelerinde bulunmuş olan Neandertal adamı kemikleri üzerinde de çok defa yaralanma ve hastalık izlerine rastlanmaktadır. Çoğu artrit, diş çürüğü, romatizma ve raşitizmden ıstırap çekiyorlardı. Bu da karşılaştıkları zor iklim şartlarının bir sonucu idi. Bazı araştırmacılar bu yüzden zorla tabiatlı olduğu sonucuna varmışlardır.

İnsanın atasının bu kötü imajı ve bilginlerin tartışmaları geçen yüzyıla kadar geri gider. Ren kıyısındaki Düsseldorf'a yakın Neandertal'de yol açan bir kafatasının üst parçasını ele geçirdiler. Bunu tetkik eden Alman antropologu Johann Fuhlrott daha 1856'da parçanın tarih öncesi çağlarda yaşamış bir adama ait olduğunu teşhis etti. Bulunan bu kafatası ve diğer kalıntıların anamotik rekonstrüksiyonunun, yani elde bulunan parçalardan yararlanarak bütünlenmesinin yanlış yapılması sonucunda Neandertal adamına vücudu öne doğru bükülmüş, kambur yürüyüşlü maymunumsu bir görünüş kazandırıldı; halbuki bu konuda yapılan yeni çalışmalar bu buz devrinden kalma büyük yabanî hayvan avcılarının iskeletleri bakımından açıkça "Homo Sapiens" türüne mensup olduklarını, yalnız bazı önemli ayrıntılarda vücut yapısı açısından bugünkü insandan ayrıldıklarını ortaya koymaktadır. Beyinleri ortalama olarak günümüz insanından biraz daha büyüktü ama kafa yapısı başka türlü idi: Alın daha fazla geriye fırlaktı ve çıkık yanak kemikli yüzü burnun üst kısmında birleşen kubbe biçiminde göz çıkıntıları çevreliyordu. Ağı dişleri bizimkilerden farklı değildi, buna karşılık kesici dişleri çok daha büyüktü. Çene tıpkı alın gibi geriye fırlaktı; buna karşı burun fevkalâde iriydi. Asıl önemlisi: boyları ancak birbuçuk metreye erişebilen bu insanlar inanılmayacak kadar güçlü ve dayanıklı idiler. Gerek erkeklerin, gerek kadınların hayli bodur vücutlarındaki güçlü

Şanidar mağarası, Neandertal adamının Pompeisi olarak nitelendirilmektedir.

kas çıkıntıları bu konuda bize ipucu vermektedir.

Klasik Neandertal adamının bütün bu belirleyici özellikleri acımasız buz devri iklimine özel uyumunun sonucu sayılmaktadır; çünkü bodur yapılı bir vücut ince-uzun yapılı bir vücuttan daha az sıcaklık kaybeder, iri bir burun da solunan havayı daha iyi ısıtır.

Neandertal adamına kaba görünüş veren bu özellikleri acele bir hükümle onun barbarca bir hayat sürdürdüğüne âlâmet sayıldı. Halbuki Neandertalliler kayda değer kültür öncüleri idiler. Mağaralarda, yahut hayvan derisi ya da mamut kemiklerinden inşa ettikleri barınaklarda yaşıyor, bunlarda ocak çukuru açıyorlardı. Neandertalliler eski taş devrinde her iş için kullanılmış olan el kamasi yerine çok daha çeşitli özel gereçler imal ettiler. Bunları özenle araştırdıkları çakmaktaşı parçalarından yontuyorlardı. Bütün orta taş devrine hâkim olan ve ilk buluntu yeri Le moustier'den adını alan Moustier kültüründe avlanma, kesim, ahçılık ve post işleme gibi değişik işler için dört veya beş çeşit âlet geliştirilmiş idi. Neandertalliler tavşandan tüvlü gergedana ve hattâ tüylü mamuta varıncaya kadar bütün taş devri hayvanlarını başarı ile avlamakta idiler. Çekinilecek bir düşman olan mağara ayısını ise daha çok dinsel törenler için avlıyorlardı; bunu İsviçre ve Avusturya mağaralarında rastlanan muntazam dizilmiş ayı kafası mezarları göstermektedir. Dinî törenler Neandertallilerde sadece avda önemli yer tutmakla kalmıyorlardı: Çok ilkel görünüşlü olan bu insanlar, yeryüzünde ilk defa dine ve dünyaya ait görüşler geliştirmişlerdir. Şanidar'da mezarlara konan eşyalar bunu isbatlamaktadır. Ancak Neandertalliler aynı zamanda insan kültürünün iki çelişik belirleyici özelliğine sahip bulunuyorlardı; çünkü bir yandan hastala-

nan yakınlarını tedavi ediyorlar, diğer yandan da taştan yontma bıçaklarla birbirlerinin üzerine saldırıyorlardı!

Şanidar mağarası sadece hasta bakımının en eski izlerini ortaya koymamakta, aynı zamanda insanın insana karşı şiddet kullandığı en eski olaylardan birini açığa çıkarmış bulunmaktadır: Şanidar-3 olarak adlandırılan iskelet, dokuzuncu kaburgasında keskin bir cisimle açılmış ve kısmen iyileşmiş bir yaranın izlerini taşımaktadır. Bu yaranın muhtemelen doğurmuş olduğu sonuçları antropolog Trinkaus şöyle anlatıyor: "Şanidar-3 herhalde sol akciğer kollapsına uğradı ve birkaç gün veya hafta sonra öldü." Ona göre, kaburgadaki düzgün kesik, yaranın kazara açılmış olmasını imkânsız kılmaktadır. Trinkaus tam aksine Neandertalinin bir ikili mücadelede sağ elini kullanarak bir hasmın yan bıçak darbesine maruz kaldığını sanmaktadır. Eğer durum gerçekten böyleyse bu, insanlığın en eski cinayet olaylarından biri sayılmalıdır.

Bu taş devri insanların vücut yapısı ve hayat tarzlarının gerçeğe uygun biçimde canlandırılması için ne kadar ince antropolojik araştırmaların ve kriminalistik iz bulma duyusunun gerekli olduğunu Tübingen'li antropolog Alfred Czarnetzki'nin en son araştırmaları göstermiştir. Czarnetzki, 1856'da bulunmuş ilk Neandertal adamının kalıntılarını röntgen ışınları ile incelemiştir. Teşhisi şu idi: "Bütün bir insan soyuna adını vermiş olan bu adam ileri yaşına ve beslenme bozukluklarına bağlı bir organ dümüründen rahatsız olmakla birlikte, tabii bir şekilde ölmüştür."

Konuşma yeteneksizlikleri sonlarını hazırladı: Onları cinsel çekicilik bile kurtaramadı!

Görünüşe nazaran günümüzden 15.000 ilâ 35.000 yıl öncesindeki buzul çağı dünyasında üç Neandertal adamı türü yaşamıştır. Bir çelişki olarak insana en yakın "gelişkin tip", en evvel ortaya çıkmıştır. Bu tip; oldukça büyük bir beyni, hayli yuvarlaklaşmış art kafası ve pek te çıkıntılı olmayan kas kemerleri yüzünden öncüsü olan "Homo Erectus" tan çok daha fazla modern bir adama benziyordu. Beyinleri biraz daha küçük olan doğu tipleri "neandertaloid" yani Neandertal adamına benzer tarih öncesi insanları olarak sınıflandırılmaktadır. Bundan yaklaşık 75.000 yıl önce son buzlaşma çağı olan Würm buzul

Konuşmadan tarihe göçtüler

Modern İnsan

Bugünün insanı boğaz, ağız ve burun boşluğunda sesler oluşturabilir; dil hareketleri ağız ve boğaz alanını değiştirebilirler.

Neandertal Adamı

Neandertal adamında gırtlak daha yukarıda idi; dil ancak ağız alanını değiştirebiliyordu. Dilleri bir bebek gevelemesine benziyordu.

devrinin başlangıcında Avrupa'da klasik Neandertal adamı ortaya çıkmıştır.

Bu güçlü insanların ağzından sadece bebek gevelemesi çıkıyordu! Bugünün insanının öncüsü olan Neandertalliler böylece dünyaya 4.000 nesil boyunca hükmettiler. Ancak bundan 35.000 yıl önce, nesillerini devam ettiremeden sessiz sedasız ortadan kayboldular. Onların yerini Avrasyalıların atası olan Cromagnon insanları almışlardı. Heidelberglilerin neslinin son bulmasına neyin sebep olduğu tartışmalıdır. Belki de bunun sebebi bugünkü insana gayet tabii gelen bir yeteneklerinin olmayışı idi: Bu adamlar konuşuyorlardı! ABD'li anatomi uzmanları Neandertal adamının ses organlarını bir araya getirip inceledikleri zaman, bunların olsa olsa bir

hayvan homurtusu veya bebek mırıltısı çıkarabilecekleri sonucuna vardılar çünkü ses organları hayret verecek şekilde bebeklerinkine benziyordu. A. I. U. gibi seslileri hiç çıkaramıyorlardı. Bundan dolayı kendi aralarında pek konuşuyorlardı. Bu da onları gitgide diğer insanlardan tecrit etti ve gelişmiş hemcinsleri için o derece antipatik hale getirdi ki, en güçlü dürtülerden biri olan cinsel çekim bile onlarla diğer türler arasında bir köprü kurmaya yetmedi. Bunun böyle olduğunu vücut yapımızda Neandertal adamının genetik özelliklerinin hiçbir izini taşımamamızdan anlıyoruz!

HOBBY'den

Çeviren: Dr. Ergin KORUR

- *Düşünce ne kadar sık ve sürekli onlarla meşgul olursa, şu iki şey de ruhu daima yeni ve artan hayranlık, alçak gönüllülük ve saygı ile doldurur: Üzerimdeki yıldızlı gökyüzü ve içimdeki ahlâk yasası.*

Immanuel KANT

- *Başkalarının yaptığı hatalardan dolayı öfkelenirsek, onları değil, kendimizi cezalandırmış oluruz.*

Immanuel KANT